
Scenariusz warsztatów historycznych **„Śladami nałęczowskich wspomnień”**

dla klas 4-8 szkoły podstawowej

„Śladami wspomnień” to propozycja warsztatów realizowanych w ramach projektu „Nałęczowskie Opowieści” przez Nałęczowski Ośrodek Kultury. W trakcie zajęć uczestnicy będą mieli możliwość zapoznania się z dziejami uzdrowiska w Nałęczowie wraz z historią jego najważniejszych obiektów, podążając grą śladami wspomnień współczesnych mieszkańców miasta.

Czas trwania: 1 h

Przebieg zajęć

I. Rozpoczęcie – gra integracyjna: „Dwa fakty jedno kłamstwo- jak dobrze znasz swoje miasto?”

Czas trwania: 5 minut

Uczestnicy wraz z prowadzącym siedzą w kręgu. Każdy z nich ma za zadanie wypowiedzieć trzy fakty i jedno kłamstwo o sobie. Następnie przechodzą do drugiej rundy: wypowiadają dwa fakty i jedno kłamstwo na temat swojej

miejsowości.

II. Wprowadzenie do tematyki zajęć: „Mała Ojczyzna”

Czas trwania: 10 minut

Prowadzący rozpoczyna dyskusję: czym jest mała ojczyzna? Dlaczego warto uczyć się historii własnego regionu? Dlaczego Nałęczów jest wyjątkowym na mapie Lubelszczyzny? Następnie prowadzący dzieli uczestników na cztery grupy, które wykonują mapy myśli z hasłem „Nałęczów” (Załącznik 1).

III. „Zaszyfrowany Nałęczów”

Czas trwania: 25 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na 4-5 osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje zestaw kart (Załącznik 2). Zadaniem każdej z grup jest w jak najkrótszym czasie rozwiązać zagadki na kartach i dopasować rozwiązanie do opisu. Jeśli grupa uczestników nie jest duża, następnie można przejść do gry w „Memory”: Uczestnicy za-

krywają karty do góry nogami i następnie łączą w pary szyfr z opisem miejsca. Po zakończeniu gier prowadzący wskazuje prawidłowe rozwiązania szyfrów ukazując na ekranie nałęczowskie budowle, które znalazły się na kartach gry.

IV. Gra „Dopasuj wspomnienie”

Czas trwania: 10 minut

Pozostając w wyznaczonych grupach uczestnicy biorą udział w quizie „Dopasuj wspomnienie”. Prowadzący czyta wspomnienia współ-

czesnych mieszkańców, a zadaniem grupy jest wskazanie o jakie miejsce w Nałęczowie chodzi. Wygrywa grupa, która wskaże najwięcej poprawnych odpowiedzi. Nauczyciel wyświetla na projektorze zdjęcia obiektów o których jest mowa.

V. Podsumowanie warsztatów

Czas trwania: 10 minut

W ramach utrwalenia wiadomości o Nałęczowie, uczestnicy wykonują kartę pracy (Załącznik 3) w oparciu o uzyskane teksty wspomnień i informacje o najważniejszych zabytkach miasta.

Materiały są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Organizator

Honorowy Patronat
Burmistrza Nałęczowa

Partnerzy

OTWIERACZ

Partnerzy medialni

LUBLIN

Radio Lublin

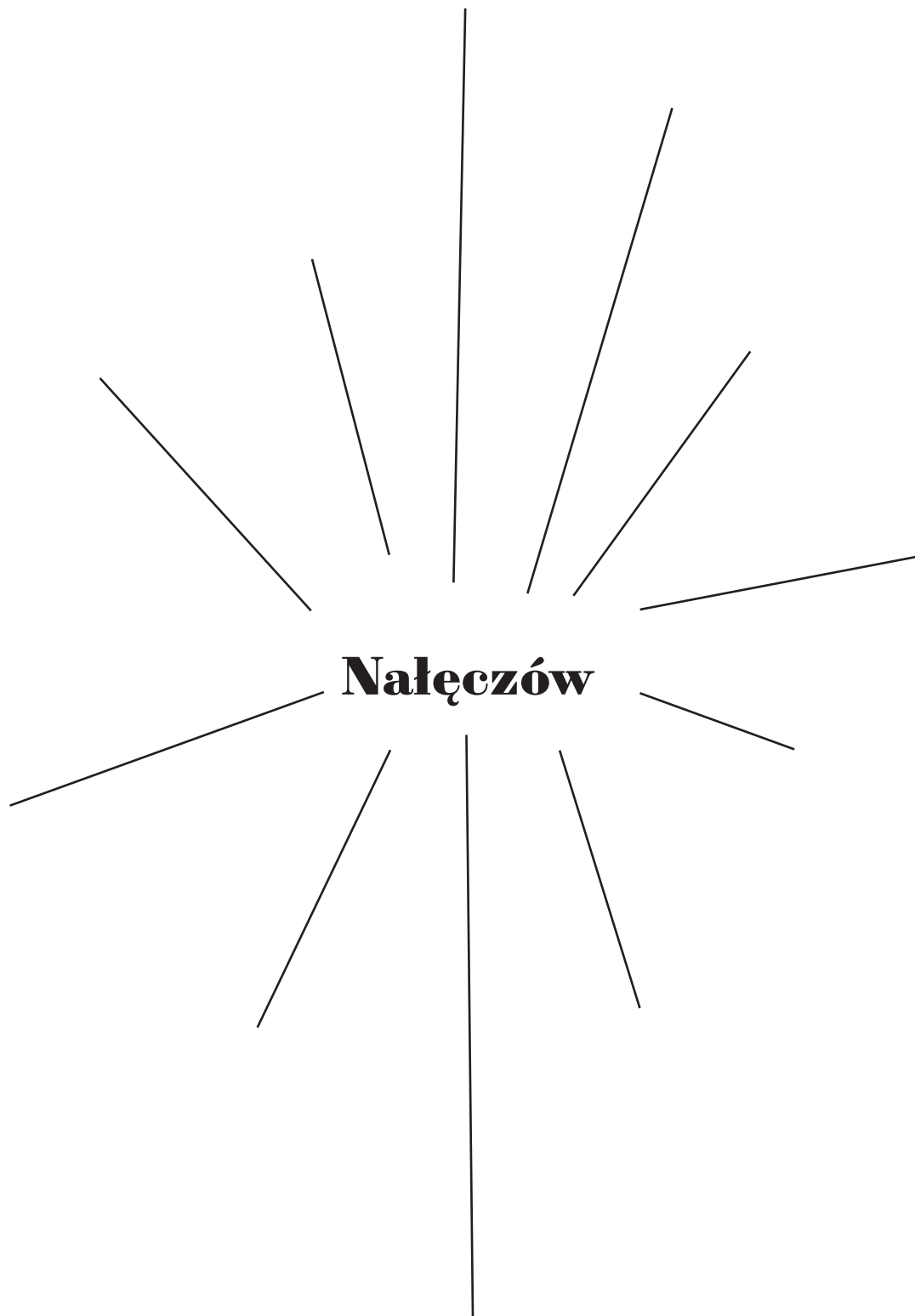
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach Programu „PATRIO TYZM JUTRA”

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Załącznik nr 1

Materiały są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Organizator

Honorowy Patronat
Burmistrza Nałęczowa

Partnerzy

OTWIERACZ

Partnerzy medialni

LUBLIN

wspólnota
puławska

GAZETA
Nałęczów 2014

dziennik
Lubelski

LAJE
magazyn lubelski

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach Programu „PATRIO TYŻM JUTRA”

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

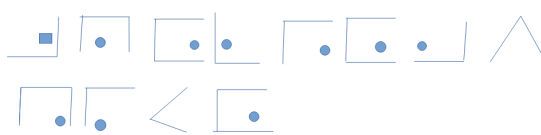

MIUZEM
HISTORII
POLSKI

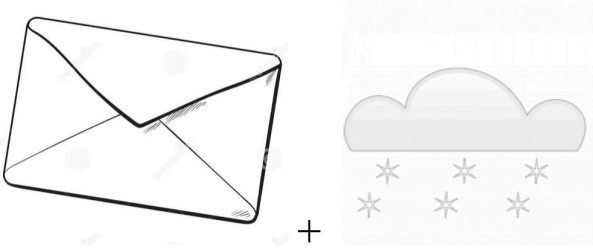

PATRIO
TYŻM
JUTRA

Załącznik 2

Karty do gry

<p>Początki tego miejsca w Nałęczowie są związane z rodem Małachowskich. Już w 1817 roku właściciele Bochohnicy rozkazali zbadać właściwości lokalnych wód. Po wykazaniu niezwykłych zalet nałęczowskich źródeł Małachowscy rozpoczęli budowę pierwszego zakładu kąpielowego, z którego usług korzystała szlachta zaprzyjaźniona z rodem właścicieli działały u boku armii austro-węgierskiej.</p>	<p>BPB BAB BŁB BAB BCB</p> <p>BMB BAB BŁB BAB BCB BHB BOB BWB BSB BKB BIB BCB BHB</p>																								
<p>W pierwszej połowie XX wieku przebywali tutaj wybitni polscy literaci. Jednym z nich był ..... który jako kuracjusz nałęczowskiego Zakładu Leczniczego zatrzymywał się w pawilonie letnim willi w latach 1900-1910.</p>	 																								
<p>Jego wykonawca i główny architekt..... oddał w bryle budynku i wewnętrznych sztukateriach ducha czasu przełomu sztuki barokowej i klasycystycznej.</p>	<p>FDYERNNGNE NGX</p> <p>GA DE RY PO LU KI</p>																								
<p>Willi ta, często pojawiająca się we wspomnieniach mieszkańców, sięga swoją historią do 1927 roku. Ufundowana została na polecenie lokalnego mecenasa Waława Sałkowskiego przez znanych lubelskich architektów na wzór rzymskiej willi Madama z XVI wieku. Włoskie korzenie budowli odzwierciedla jej unikalna nazwa.</p>	<p>aabba abaaa abbab abaaa aaaaa</p> <p>Szyfr Bacona</p> <table border="0"> <tr> <td>A = aaaaa</td> <td>G = aabba</td> <td>N = abbaa</td> <td>T = baaba</td> </tr> <tr> <td>B = aaaab</td> <td>H = aabbb</td> <td>O = abbab</td> <td>U/V = baabb</td> </tr> <tr> <td>C = aaaba</td> <td>I/J = abaaa</td> <td>P = abbba</td> <td>W = babaa</td> </tr> <tr> <td>D = aaabb</td> <td>K = abaab</td> <td>Q = abbbb</td> <td>X = babab</td> </tr> <tr> <td>E = aabaa</td> <td>L = ababa</td> <td>R = baaaa</td> <td>Y = babba</td> </tr> <tr> <td>F = aabab</td> <td>M = ababb</td> <td>S = baaab</td> <td>Z = babbb</td> </tr> </table>	A = aaaaa	G = aabba	N = abbaa	T = baaba	B = aaaab	H = aabbb	O = abbab	U/V = baabb	C = aaaba	I/J = abaaa	P = abbba	W = babaa	D = aaabb	K = abaab	Q = abbbb	X = babab	E = aabaa	L = ababa	R = baaaa	Y = babba	F = aabab	M = ababb	S = baaab	Z = babbb
A = aaaaa	G = aabba	N = abbaa	T = baaba																						
B = aaaab	H = aabbb	O = abbab	U/V = baabb																						
C = aaaba	I/J = abaaa	P = abbba	W = babaa																						
D = aaabb	K = abaab	Q = abbbb	X = babab																						
E = aabaa	L = ababa	R = baaaa	Y = babba																						
F = aabab	M = ababb	S = baaab	Z = babbb																						

<p>W murach „Gioi” odpoczywał w trakcie urlopów i świąt ..... mąż córki Sałkowskiego Jadwigi. Mariaż ten włączył Nałęczów do miejsc wielkiej międzywojennej polityki sprowadzając w rejony podlubelskie postaci głównych architektów II RP.</p>	<p style="text-align: center;">10 16 24 5 6 2 5 3 11</p> <p>A - 1 I - 9 P - 17 B - 2 J - 10 R - 18 C - 3 K - 11 S - 19 D - 4 L - 12 T - 20 E - 5 ł - 13 U - 21 F - 6 M - 14 W - 22 G - 7 N - 15 Y - 23 H - 8 O - 16 Z - 24</p>
<p>Początki obiektu są związane z rodem Małachowskich. Już w 1817 roku właściciele Bochotnicy rozkazali zbadać właściwości lokalnych wód. Po wykazaniu niezwykłych zalet nałęczowskich źródeł Małachowscy rozpoczęli budowę pierwszego zakładu kąpielowego, z którego usług korzystała szlachta zaprzyjżniona z rodem właścicieli.</p>	<p style="text-align: center;">EIWOCZĘŁAN W YCZINCZEL DAŁKAZ</p>
<p>Kłęska powstania ..... położyła się cieniem na rozwoju ośrodka. Upadłe i zdewastowane łaźnie zostały odbudowane dopiero w 1880 roku z inicjatywy lekarzy Sybiraków: Fortunata Nowickiego, Wacława Lasockiego i Konrada Chmielewskiego</p>	 <p>The illustration shows a simple line drawing of an envelope on the left, followed by a plus sign, and then a stylized cloud with several snowflakes falling from it on the right.</p>
<p>Od samego początku swojego istnienia od XIX wieku, obiekt ten, znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie Zakładu Leczniczego przyciągał kuracjuszy swoją atmosferą i architekturą. Budynek prezentuje charakterystyczny dla Nałęczowa styl włoskiej willi. Sama jej nazwa wzięła się od umieszczonej na jednym z jej przyczółków płaskorzeźbie przedstawiającej Matkę Boską z Dzieciątkiem. Teraz jest w niej kawiarnia „Ewelina”.</p>	<p style="text-align: center;">DROOZ KLW NZGPZ YLHPA</p>

Załącznik nr 2

Karta wspomnień

Jerzy Jakiewicz

Jednym z właścicieli willi był generał carski, który miał córkę, przepiękną kobietę o kaukaskiej urodzie. Ta piękna dziewczyna zakochała się w Polaku, w oficerze armii carskiej, bo wówczas Polska była pod zaborem rosyjskim. Jak stwierdziła później moja babcia, nieboszczka Maria, był to hrabia nieposiadający żadnego majątku. Tatus, generał carski, nie chciał zezwolic na mezalians, w związku z czym odmówił tejże Tamarze pozwolenia na zamążpojscie. I ta Tamara, w takim niebieskim pokoju (jest to pokój narożny od południowego zachodu), z broni służbowej swojego ojca odebrała sobie życie.

Odpowiedz: Willa pod Matką Boską

Krzysztof Zalech

Kwitły bzy, jaskminy, czeremchy, zielen drzew i krzewow mieniła się różnymi odcieniami w ciepłym porannym słońcu. Cudownie śpiewały ptaki, brzęczały pszczoły, latały zwiewne motyle. Serca zabiły mocniej. Czy trafiliśmy do rajów? Aleja Kasztanowa zawiodła nas prosto na Wyspę Miłości. Przywitał nas Elf, strażnik tej wyspy. Zdawało się, iż gra tylko dla nas na tym zaczarowanym flecie. Pełną pierś wdychałismy nałęczowskie świeże powietrze, podziwialiśmy staw, po którym pływały majestatycznie białe dumne łabędzie, a na samym środku stawu królowała fontanna, zwaną wodną panną lub pierwszą damą Nałęczowa.

Odpowiedz: Park Zdrojowy

Jan Stępień

[...] zawsze będzie mi się kojarzył z balem Sylwestrowym. Nie pamiętam dokładnej daty. Na gorze, w pięknej sali zgromadzonych było kilkadziesiąt par. Gdy wszyscy zaczęli tańczyć z przerażeniem pomyślałem, że za chwilę podłoga pod nogami tańczących załamie się i runie. Oczywiście na szczęście podłoga wytrzymała ciężar tańczących i dotrwałem z Marią do białego rana. Stwierdziła, że jest niewytanczona a przecież tańczyliśmy bez przerwy kilka godzin!

Odpowiedź: Pałac Małachowskich

Jerzy Jakiewicz

W 1882 roku Edward Raciborski, przedsiębiorca warszawski zbudował tę piękną, fantastyczną willę na działce między ulicą 1 Maja, Prusa, Kosciuszki i Lipową. Była to pierwsza willa w Nałęczowie. Edmund Raciborski zbudował ją jako letnią rezydencję. W latach 1900 – 1920 gościem tej pięknej willi był Bolesław Prus.

Odpowiedź: Willa Pod Matką Boską

Jolanta Jakiewicz

Przechodząc bądź przejeżdżając Aleją Lipową zawsze spoglądałam przez ogrodzenie i uwagę moją przykuwały misterne krzesła i stoliki w oryginalnym fioletowym kolorze. Latem rozstawione na tarasie pełnym zasiadających na nim gości. Zimą puste i smutne. Miejsce to jawiło mi się jak zaczarowany ogród, do którego ja nie miałam wstępu. Ale po latach przekroczyłam prog tego magicznego miejsca, bo przecież w Nałęczowie wszystkie drogi prowadzą do „Eweliny”.

Odpowiedz: Willa pod Matką Boską

Rafał Bieliński

Zawsze to była jakas tajemnica, to było cos nieosiągalnego. Pamiętam taras ze stolikami. Było w tych wizytach w kawiarni cos tak nobilitującego. Człowiek czuł się wazny. Ciastko czy lody smakowały tam wyjątkowo. Do tego jeszcze ta fontanna przed budynkiem, tulipanowiec zasadzony przez właściciela.

Odpowiedz: Pałac Małachowskich

Helena Broniewska

Stanisław nie miał potomstwa, pałac zapisał bratu Bronisławowi (Antoniemu), który był ekologiem. Badał zawartość wód i ziemi nałęczowskich, stwierdził, że źródła i ziemia nałęczowska zawierają minerały lecznicze jak żelazo, salicyl i inne. Po za tym bujna przyroda wpływa kojąco na człowieka i tak powstał.....

Odpowiedz: Zakład Leczniczy w Nałęczowie

Aneta Bednarczyk

Było to już po skończeniu szkoły średniej. Mając 19 lat poznałam pewnego chłopaka, który pochodził właśnie z Nałęczowa. Długo nie dałam się namawiać i z wielką chęcią przyjechałam w odwiedziny. Kiedy już wysiadłam i pierwsze nasze kroki poprowadziły nas od razu do ..... ,wiedziałam że moje marzenie właśnie się spełniło...Jestem w Nałęczowie, słynnym uzdrowisku i mogę podziwiać jego uroki, tak odmienne od tego co na co dzień widziałam w moim Kazimierzu. Piękny ..... ,stare wille, ogrody, tyle zieleni, śpiew ptaków. To wszystko zachwyciło mnie i ten zachwyt trwa do dziś dnia.

Odpowiedz: Park Zdrojowy

Anna Antoszevska

Rok 1945 mam 6 lat, dopiero i aż 6 lat wojny. Nałęczow, Tolin i willa ..... to moje najpiękniejsze wspomnienia powracające przez lata z różną mocą obrazów. Nie pamiętam rozstania z moją Mamą i Bratem, nie jest to moje pierwsze wspomnienie. Obraz podróży jest zatarty, z przekazu. Wiem, że była tam chłopska furmanka. Może turkot wozu, wyboje na drodze uspiły ten obraz. [dodatki redaktorskie] w Willi tej w trakcie II Wojny Światowej stacjonowali oficerowie niemieccy.

Odpowiedz: Willa Gioia

Materiały są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Organizator

Honorowy Patronat
Burmistrza Nałęczowa

Partnerzy

Partnerzy medialni

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach Programu „PATRIO TYŻM JUTRA”

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Karta wspomnień

Jerzy Jakiewicz

Jednym z właścicieli willi był generał carski, który miał córkę, przepiękną kobietę o kaukaskiej urodzie. Ta piękna dziewczyna zakochała się w Polaku, w oficerze armii carskiej, bo wówczas Polska była pod zaborem rosyjskim. Jak stwierdziła później moja babcia, nieboszczka Maria, był to hrabia nieposiadający żadnego majątku. Tatus, generał carski, nie chciał zezwolic na mezalians, w związku z czym odmówił tejże Tamarze pozwolenia na zamążpojscie. I ta Tamara, w takim niebieskim pokoju (jest to pokój narożny od południowego zachodu), z broni służbowej swojego ojca odebrała sobie życie.

Krzysztof Zalech

Kwitły bzy, jaskminy, czeremchy, zielen drzew i krzewow mieniła się różnymi odcieniami w ciepłym porannym słońcu. Cudownie śpiewały ptaki, brzęczały pszczoły, latały zwiewne motyle. Serca zabiły mocniej. Czy trafiliśmy do raju? Aleja Kasztanowa zawiodła nas prosto na Wyspę Miłości. Przywitał nas Elf, strażnik tej wyspy. Zdawało się, iż gra tylko dla nas na tym zaczarowanym flecie. Pełną pierś wdychałismy nałęczowskie świeże powietrze, podziwialiśmy staw, po którym pływały majestatycznie białe dumne łabędzie, a na samym środku stawu królowała fontanna, zwana wodną panną lub pierwszą damą Nałęczowa.

Jan Stępień

[...] zawsze będzie mi się kojarzył z bałem Sylwestrowym. Nie pamiętam dokładnej daty. Na gorze, w pięknej sali zgromadzonych było kilkadziesiąt par. Gdy wszyscy zaczęli tańczyć z przerażeniem pomyślałem, że za chwilę podłoga pod nogami tańczących załamie się i runie. Oczywiście na szczęście podłoga wytrzymała ciężar tańczących i dotrwałem z Marią do białego rana. Stwierdziła, że jest niewytanczona a przecież tanczyliśmy bez przerwy kilka godzin!

Jerzy Jakiewicz

W 1882 roku Edward Raciborski, przedsiębiorca warszawski zbudował tę piękną, fantastyczną willę na działce między ulicą 1 Maja, Prusa, Kosciuszki i Lipową. Była to pierwsza willa w Nałęczowie. Edmund Raciborski zbudował ją jako letnią rezydencję. W latach 1900 – 1920 gościem tej pięknej willi był Bolesław Prus.

Jolanta Jakiewicz

Przechodząc bądź przejeżdżając Aleją Lipową zawsze spoglądałam przez ogrodzenie i uwagę moją przykuwały misterne krzesła i stoliki w oryginalnym fioletowym kolorze. Latem rozstawione na tarasie pełnym zasiadających na nim gości. Zimą puste i smutne. Miejsce to jawiło mi się jak zaczarowany ogród, do którego ja nie miałam wstępu. Ale po latach przekroczyłam prog tego magicznego miejsca, bo przecież w Nałęczowie wszystkie drogi prowadzą do „Eweliny”.

Rafał Bieliński

Zawsze to była jakas tajemnica, to było cos nieosiągalnego. Pamiętam taras ze stolikami. Było w tych wizytach w kawiarni cos tak nobilitującego. Człowiek czuł się wazny. Ciastko czy lody smakowały tam wyjątkowo. Do tego jeszcze ta fontanna przed budynkiem, tulipanowiec zasadzony przez właściciela.

Helena Broniewska

Stanisław nie miał potomstwa, pałac zapisał bratu Bronisławowi (Antoniemu), który był ekologiem. Badał zawartosc wód i ziemi nałęczowskich, stwierdził, że źródła i ziemia nałęczowska zawierają minerały lecznicze jak żelazo, salicyl i inne. Po za tym bujna przyroda wpływa kojąco na człowieka i tak powstał.....

Aneta Bednarczyk

Było to już po skończeniu szkoły średniej. Mając 19 lat poznałam pewnego chłopaka, który pochodził właśnie z Nałęczowa. Długo nie dałam się namawiać i z wielką chęcią przyjechałam w odwiedziny. Kiedy już wysiadłam i pierwsze nasze kroki poprowadziły nas od razu do ....., wiedziałam że moje marzenie właśnie się spełniło... Jestem w Nałęczowie, słynnym uzdrowisku i mogę podziwiać jego uroki, tak odmienne od tego co na co dzień widziałam w moim Kazimierzu. Piękny ....., stare wille, ogrody, tyle zieleni, śpiew ptaków. To wszystko zachwycało mnie i ten zachwyt trwa do dziś dnia.

Anna Antoszevska

Rok 1945 mam 6 lat, dopiero i aż 6 lat wojny. Nałęczow, Tolin i willa ..... to moje najpiękniejsze wspomnienia powracające przez lata z różną mocą obrazów. Nie pamiętam rozstania z moją Mamą i Bratem, nie jest to moje pierwsze wspomnienie. Obraz podróży jest zatarty, z przekazu. Wiem, że była tam chłopska furmanka. Może turkot wozu, wyboje na drodze uspiły ten obraz. [dodatki redaktorskie] w Willi tej w trakcie II Wojny Światowej stacjonowali oficerowie niemieccy.

Materiały są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Organizator

Partnerzy

Partnerzy medialni

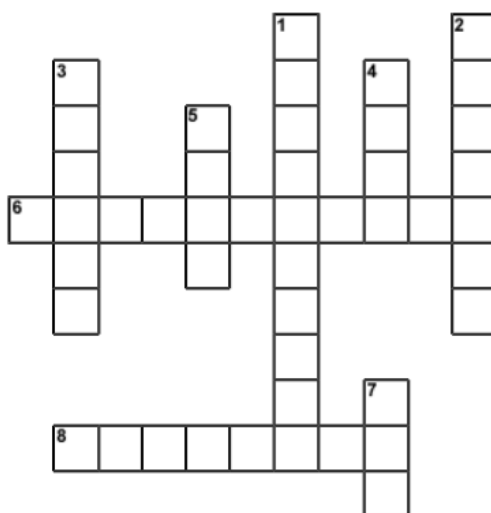

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „PATRIO TYŻM JUTRA”

Załącznik 3

1. Na podstawie kart gry uzupełnij krzyżówkę

Poziomo:

6. Marszałek Sejmu Wielkiego, który rozpoczął budowę pałacu w Nałęczowie.
8. Działające w XIX wieku stowarzyszenie lekarzy do którego należeli Fortunat Nowicki, Wacława Lasocki i Konrad Chmielewski.

Pionowo:

1. Nazwa majątku należącego do rodziny Małachowskich, na której części utworzono pierwszy zakład leczniczy.
2. Nazwa kawiarni w willi „Pod Matką Boską”
3. Orginalna nazwa włoskiej willi, na której wzorowano wzniesioną w nałęczowie willę „Gioia”.
4. Aleksander Głowacki. Przebywał w nałęczowskim uzdrowisku w latach 1901-1915.
5. Minister spraw zagranicznych w II RP, który wraz z żoną często przebywał na urlopie w willi „Gioia”.
7. Nazwisko głównego architekta Pałacu w Nałęczowie

Materiały są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Organizator

Partnerzy

Partnerzy medialni

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „PATRIO TYZM JUTRA”

